

Aqqalu C. Jerimiassen

UPA 2020/10

Atassut

26. maj 2020

Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarut 2020.

(Aningaasaqarnermut Aatsitassanullu Naalackersuisoq)

Uppittoqarnissaa utaqqissanngilarput, ataasermi uppippat tulleriillutik uppikaarusaalissammata, tassaavorlu taanna domino effektimik taaneqartartoq.

Naalackersuisup Nalunaarutimini aallaqqaasiutaani erseqqissarpaa; suliffeqarfiit ingerlaannarsinnaaqullugit ikiorsiissutinik illikartitsisoqarsimanera. Qujamasunnaqaaq aallaqqaanaani tamassuma tusaqqaarnerani, tassami suliffeqarfiit namminersortut nunatta ingerlarngata nammattorimmagit. Tamanni tusakuluffigeqaarput, namminersortunut ikiorsiissutinik pissarsiniartarnermi aporfippassuit pilersarneri, tamannulu allaat tusagassiorfitsigut naggataani sammineqarpoq, namminersortoq arlaleriarujussuarluni nukipparujussuit atoqqaartariaqarsimasagai uteqattaartitsiserujussuarluni ikiorsiissutinik piniarnermini. Nunatsinnimitaavaana sooq ilisarnaatigisariaqaripput sullissinitsinni ajornasaarussinersuaq? Uagut inuttut ataasiakkaatut pisortanut akiitsoqaleraangatta suna tamaat sakkungalugu akiliisinniarneqapallattarpugut, allaallumi annertungaatsiamik kinguneqartarsinnaalluni kinguaattuulaaleraangatta, qanorlimiuna aamma nuannertigissangaluarpa pisortattaq namminersortunut taamannak akiliisitsiniartaarnermini pilertortigisumik sullissinissaminnut sullissisartuuppata.

Covid – 19 ila piffissaq kingulleq tamatsinnut pisisisimaqaaq, aningaasaqarnerpullumi pisortat tungaanniik inuinaallumi tungaanniik imaannaanngitsumik malitseqarluni. Periarfissat assigiinngitsut qanoq covid – 19-ip sivistigisumik aningaasatigut eqquinerlussinaaneranut ilusilingaasut misissuataareernerini, ilimagilluinnarinnaavarput qaammatit pingasuinnaajunnangitsut, ilami immaqa ukiorluunniit iluitsoq aningaasarsiornitsinnut sunniinerlussinnaanerat aarleqqutigineqarsinnaavoq.

Tamassuma piffissap naqissuserpaalusooq, aatsaat taamak sakkortutigisumik Naalagaaffeqatigiinneq atorfissaqartileripput. Namminiilivinniapiloorniarnermut aningaasalersuutit assigiinngitsut unitsivissortariaqaraluarneri piffissami matumani pisariaqaraluarpoq, aningaasammi nunatsinni innutaasut qitiutillugit atorneqarnissai salliusariaqaraluarpat.

Aningaasaqarnerup oqimaatsorsiorfiani aningaasaq sulisitsigu

Nunatta iluani aningaasaq kaaviaartittariaqarparput, sanaartungassanut assigiinngitsunut aningaasaliissutaasut unitsinnissaannut peqqutissaqanngilagut, sanasummi suliffissaqartitsinermikkut inoqarfinni annerni minnernilu aningaasaq nammineerlugu sulisilissammassuk sanaartungassanut aningaasaliissutit piutiinnarutsigit.

Nutaanik eqqarsariutsinik aningaasap nunatta iluaniitinnarnissaanut pilersitseqatigiinniartariaqartugut Atassut isumaqarpoq, tassani ilaatigut makku qiviaraanni (naak ilia taaneqareeraluartut):

- Nunatsinni nammineq innuttaasusugut takornariaasariaqarpugut
- Nunatta nammineq pissarititaanik nerisaqarnissarput aqquisissiuunneqartariaqarpoq, avataaniik nerisassanik eqqussuineq appasinnerpaaffianiitinniarlugu.
- Angallannikkut kiffartuussinnermut isumaqatigiissuteqareernerput atorluarlugu nunatsinni angalatitseqatigiiffiit takornarissaniik isertitassaraluisa millisarneqarnissai pillugit naalakkersuisut angalatitseqatigiiffinnut nunatta iluani angallannermut billetsinut 50%-imik akikillisaangallarneratigut aasaq manna.
- Pisiniarfiit nunatta nammineq ingerlataasa kalaaliminernik (inuminernik) nioqquteqarnerisa sallinngortinneqarneratigut, nunattalu kujataani naatinneqarsimasunissaaq taamannak.

Atassutip maannakkungaaq qulequttanik saqqummiussaqaareernerminittaaq Naalakkersuisunut innersuussutigerusuppaa ilanngaassiviup atulinngilluinnarnissaa aningaasartuutissanik millisaanissami, illuanilli kommunit isumaqatiginerisigut akiliisitsiniartarnermik suliaqarnermi kommunit qanimut suleqatingalugit inuiaqatigiinni akiitsut akilersortinniarnissai salliunniassagaat.

Namminersortut sorliungaluarnersut qanimulli inunnik sullissinermik ingerlataqartuusut aallartilluariaqqissinnaaqullugit covid – 19 maanna nunatsinni appasinnerpaaffissaaniinneraniitillugu, inuit katersuuffigisartagaanni; assersuutingalugu neriniartarfinni, inuusuttut ornittangaanni imerniartarfinnilu pisariaqanngikkaluarpoq maanna 100-junik killeqartitsinerup attatiinnarneqarnissaa.

Takornariaqarnerup aallarnisariartuaartariaqarnera

Maannakkumut inuusutissarsiornikkut eqqornerlungaanerpaasoq tassaavoq takornariaqarneq.

Takornariaqarnerup sallaattumik ingerlanniaqqilernissaanut sinaakkutinik erseqqinnerpaanik nunarput peqartariaqartoq Atassut isumaqarpoq. Aaqqiissutissarlu pitsaanerpaaq tassaasinnaasorinarpoq, nunatta avataaneersut tikiinginnerminni covid – 19-imut misissortinnissartik namminneq akilertassagaat toqqaannanngikkaluamik, imatut paasillugu Air Greenlandimi pilitsisigunik akitsuutaanni automatiskimik ilaatereerlugu misissortinneranut akiliutaa. Tassuunakkut eqqanaarneqassaaq, kina qangalu nunatsinnut nunatsinniillu aallarnera.

Ikorsiissutit ingerlanneqarnerat

Naak siuliani taareeraluarlugu ikorsiissutit ingerlanneqarnerat, Atassummiik misigisimavugut tamanna eqqaaqqinneqartariaqartoq. Taamatut oqartariaqarnitsinnut ilaatigut assersuutigisinnaavarput, sooq inuusutissarsiortut ilaannai tamassumani akuerineqartariaqarnerisut.

Naammagittaalliutigineqartut ilaat Atassummiik tupigutsaatigisimaqaagut, paasitinneqarattami taxaatilik itingartinneqarsimasooq ataavartumik isertitaqartuunnginnera pillugu, tassuunakkullu takussutissanik uppersarneqarsinnaanngimmat ilumut annaasaqarnerisooq. Aporfissaninguna pilersitsissalluta ila nunatsinni pikkorissartinneqarnikuunersugut, periarfissaniunngitsoq?

Maannami Greenland Business aallarnisaaniartunut nutaanut tamavinnut tapiissuteqarsinnaanini allaat unitseqqavai, pissutsit allarlunnarmiinneri isumaqartariaqanngikkaluarput suna tamaat sullissiniarneq unitsilluinnarneqassasoq, aningaasameernerpaaffigilingassatsinni namminersortunngorniartut tamarluinnaasa minitaqanngilluinnarluta qujarutassaraangut aallarnisarnerinilu tapersersortuangassaralutigut.

Aalisarnikkut inissisimaffik

Ukiorpanni nunatta nappataa aningaasarsiornikkullu qitiujuartoq aalisarneq sulii taannaasuarpoq nappatigisarput inuiaqatigiittut tamatta.

Aningaasarlioratarsinnaanermilli eqqungaaqqajaanitta aalisartoqarnerput kingunerlutsissanngikkaa kaammattuutiginarpoq, aningaasatigummi aaqiiniarnermi nikingasoqartillugu takornartaaneq ajormat taassumangarniik aallertarneq narlorissaaniarluni.

Sinerissap qanittuani qaleralinniarnaq eqqarsaatingalugu uungaaraanaq isiginngitsumik siunertaqartariaqalerpugut, akuersissutinik agguaginnavinneq aningaasaqarnikkut ajunngitsumik isikkoqarsinnaangaluartoq siunissamut innarleeratarsinnaanera eqqarsaatigisiariaamat, tassami pisassat taakkuinnaatillugit assersuutissaalluarpoq; illoqarfimmi taxanut akuersissutit ilaneqarujussuarpata atuisullu taakkuinnaasut, taxap amerlissapput aningaasarli siaarneruinnassalluni taxartunut ataasiakkaanut annikinninngorluni.

Avaleraasartoorniarnaq isumalluarfiusimasoq ukiorpaaluit matuma siornaalersoq naatsorsuutaasumik annikinneruvoq, isertitaqarfigilluallerneqarsinnaaneranut isuma pinngunngitsoorpoq. Taamaattumik sulii nutartereqqittariaqarpugut, kapisiliit nunarsuatsinni nerisaalluaqisut nunat sanilitta aningaasatigut isaatitsiffigilluarpaat tukertitsiveqarnermikkut, uagulluaasiit tassani akuunngeqaagut ajoraluartumik, kapisiliillu imartatsinniittartut killeqangaarmata tamattaluunniit tamusserfiginissaanut angumerinngitsoortarunarpagut ittooripajuttarlugillu.

Iseritaqarluarnissamik aallarnisarluta nunatta pingisaa Royal Greenland tukertitsiveqarnikkut inerisaasinnaanissamik periarfissarsiortariaqarneranik pingaartumik kaammattortariaqarparput, tukertitammi ukiuni tulluuttunissaaq nunatta iluani imminut pilersornitsigut iluaqutaallualersinnaammata.

Covid – 19-ip aalisarnikkut kingunereratarsinnaasai annertuumik apparsaavigisinnaavagut nunatsinni nunatta pissarititaanik nammineerluta atuilluarnerulernitsigut, avammut tunisassarineqartartunit uaguttaaq Kalaallit pissarsiaqarnissaput soorlu ajornarunnangitsoq, orniginarerussaqaarmi RG-meersunik fish-n-chips-isinissaq First Price-meersuniik.

Sulisoqarnikkut Covid – 19-ip eqqinera

Oqaatigineqarpoq “qujanartumik” naatsorsuutigisamik annikinnerusoq covid – 19-ip suliffinnik annaasaqartitsinera, uanili assut eqqaasitsissutigerusunnarpoq, naatsorsuinermi ilumut misissueqqissaartoqarsimanersoq qanoq suliffeqarfiit ataasiakkaat isertitaqarnermikkut annaasaqarnerannik?

Assersuutitut Atassummiik uani taarusupparput, Ilulissani takornialerisutut namminersortuaqqat isertitaqanngitsuissornissaminnik naatsoruutaasa allanngoriataarneranni qanoq annertutigisumik akileraarutigut eqqornerluisinnaanera, naak sulisoqarnikkut taamarsuaq annernartiginnikkaluartoq eqqinera.

Taarsigassarsinissamik Atassummiik isuma

Soorlu ullut siuliini Atassummiik erseqqissumik oqaaseqaatigereeripput, nunatta qaqugumorsuaq naassaangiusattumik akiitsoqalersinneqarnissaa akerlerilluinnarparput.

Taamaattorli erseqqissaatigineqartuni nunatta nunanut allanut taarsigassarsiniarani naalagaaffimmut taarsigassarsiniarnissamik oqariartuuteqarnera qaninnerusinnaalluakuttoorlugu nunanut allanut taarsigassarsiniarnissamiik. Naalagaaffeqatigiit iluani aningaasat uninngaatiinnaarneqarnissai Atassummiik pitsaaneruteqaarput nunanut allanut aningaasanik attartorniarsarinissamiik aarlerinaateqarsinnaasumiik, taakkumi isertitaqarnissartik pillugu ingerlasuummata, Nationalbankili uani kunngeqarfiup iluani illersuungaasumik inissisisimammatt Naalakkersuisooqatigiit tassani qallattorsinnaallutigit isummersornerat.

Taarsigassarsinissarli nunatta avammut taarsigassarsinissaanik taamaallaat aallaaveqartariaqanngilaq, inuiaqatigiilli tassanissaaq qiviartariaqarpagut. Boligstøttemut taarsigassarsiaqarlutik maanna inissisimasut kaammattortariaqarpagut bankiminnut ineqarnermut attartuganngorlugit nuuttariaqaraat, tassuunakkut ukiunut arlalinnut nunatta karsianut akilersungassaangaluit piffissami maanna ajornartoorfusinnaasumi isertipallanneqarsinnaallutik.

Mittarfiit pingasut suliarineqarneri

Erseqqissumik Atassummiik oqaatigissuarput, akerlerinnginnatsigu sanaartorniarneq mittarfinnik, piffissamili maannakkut aningaasatigut eqqornerlunneqarsinnaanerput eqqarsaatungalugu aningaasartuutissat qanoq arlaatigut milliallatsinneqarsinnaaneri eqqarsaasersuutigineqarsinnaasariaqaralarpoq, oqarnianngilagut unitsinneqassasut, naalakkersuisulli kaammattuiassuagut periarfissanik arlaannik ujartueqqilaaqullugit qanoq ililluta aningaasartuutit minnerpaaffianiitinniarneqarsinnaanissaat.

Taamatut oqaaseqarluta Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarut 2020-imoortoq tusaatissatut Atassummiik tiguarput.